

MLADI ZA NAPREDEK MARIBORA

33. SREČANJE

SLIKANICA O PTICAH

NE POZNAŠ ME

Umetnost

Raziskovalna naloga

Avtor: KARMEN ČEŠNOVAR

Mentor: MARIJA TOURE

Šola: SREDNJA ŠOLA ZA OBLIKOVANJE MARIBOR

MARIBOR, MAREC 2016

MLADI ZA NAPREDEK MARIBORA

33. SREČANJE

SLIKANICA O PTICAH

NE POZNAŠ ME

Umetnost

Raziskovalna naloga

MARIBOR, MAREC 2016

KAZALO

1. POVZETEK	6
2. ZAHVALA.....	7
3. UVOD	8
4. ILUSTRACIJA.....	9
4.1 ZGODOVINA IN RAZVOJ ILUSTRACIJE	12
4.2 SLOVENSKA ILUSTRACIJA.....	16
5. SLIKANICA	19
6. SIMBOLIKA PTIC.....	21
6.1 ARA	22
6.2 LASTOVICA.....	22
6.3 SOVA	23
6.4 PAV	24
6.5 KUKAVICA	24
6.6 GOLOB	25
6.7 SKOBEC	26
6.8 KOS	26
7. PTICE V SLIKANICAH IN KNJIGAH.....	27
7.1 Zborovanje ptic.....	27
7.2 Poleti domov, ptiček.....	29
7.3 Slikanice ilustratorke Lile Prap	30
8. METODOLOGIJA DELA	31
8.1 Zgodba	32
8.2 Skice.....	34
8.3 Tehnika	35
9. REZULTATI.....	37
10. DRUŽBENA ODGOVORNOST.....	46
11. Sklep	47
12. Priloge.....	48
13. VIRI IN LITERATURA	49
13.1 Internetni viri.....	49
13.2 Knjižni viri	50
13.3 Slikovni viri.....	50

KAZALO SLIK

Slika 1 Znanstvena ilustracija ptice (internetni vir)	10
Slika 2 Ilustracija drevesa v različnih tehnikah (internetni vir).....	11
Slika 3 Digitalna ilustracija (internetni vir)	11
Slika 4 Lascaux, Francija, jamske slik; 15.000.–10.000 pr. n. št. (internetni vir)	12
Slika 5 Horus, faraon in Anubis (internetni vir)	12
Slika 6 Grška vaza (internetni vir).....	13
Slika 7 Bernard iz Clairvaux (1090, Fontaines v Dionu – 1152, Clairvaux) (internetni vir)	13
Slika 8 Biblija incunabula iz Francije (internetni vir).....	14
Slika 9 Sijajni horarij vojvode Berryjskega (internetni vir)	14
Slika 10 Časopisna ilustracija (internetni vir)	15
Slika 11 Ilustracija Jelke Reichman (internetni vir).....	17
Slika 12 Ilustracija Ele Peroci (internetni vir).....	17
Slika 13 Ilustracija Damijana Stepančiča (internetni vir)	18
Slika 14 Ilustracija Alenke Sotler (internetni vir)	18
Slika 15 Slikanica Leporello (internetni vir)	19
Slika 16(internetni vir)	20
Slika 17 Slikanica.....	20
Slika 18 Ptice (internetni vir)	21
Slika 19 Ara (internetni vir).....	22
Slika 20 Lastovica (internetni vir)	22
Slika 21 Sova (internetni vir).....	23
Slika 22 Pav (internetni vir)	24
Slika 23 Kukavica (internetni vir)	25
Slika 24 Golob (internetni vir)	25
Slika 25 Skobec (internetni vir).....	26
Slika 26 (internetni vir)	26
Slika 27 Zborovanje ptic (internetni vir)	28
Slika 28 Zborovanje ptic (internetni vir)	28
Slika 29 Zborovanje ptic (internetni vir)	28
Slika 30 Poleti domov, ptiček (avtorska skenirana slika iz knjige)	29
Slika 31 Poleti domov, ptiček (avtorska skenirana slika iz knjige)	29
Slika 32 Ilustracije Lili Prap (internetni vir).....	30
Slika 33 Ilustracije Lili Prap (internetni vir).....	30
Slika 34 Skica (avtorska fotografija).....	34
Slika 35 Skica (avtorska fotografija).....	34
Slika 36 Skica (avtorska fotografija).....	35
Slika 37 Osnutek naslovnice	37
Slika 38 Gozd	37
Slika 39 Dom papig	38
Slika 40 Življenje v pragozdu	38
Slika 41 Nov kraj	41
Slika 42Ne poznam te	43
Slika 43 Teksture v Adobe Photoshopu (avtorska fotografija).....	45

Slika 44 Oblikovanje teksture v Adobe Photoshopu (avtorska fotografija)	45
Slika 45 Obdelana slika v Adobe Photoshopu(avtorska fotografija)	45
Slika 46: Ara 1	48
Slika 47: Ara 2	48

1. POVZETEK

Ptice simbolizirajo lepoto, prefinjenost in svobodo. V mnogih zgodbah, pripovedkah in pravljicah nastopa ptica kot simbol čistosti, miline, svobode... Raziskala bom podobe teh ptic v različnih pravljicah oziroma zgodbah, nato pa oblikovala svojo zgodbo o pticah in jo opremila z lastnimi ilustracijami.

2. ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici, družini in sošolcem za pomoč ter podporo.

3. UVOD

V nalogi bom predstavila ilustracijo v slikanici, ki bo govorila o pticah. Ilustracija je bila prva oblika umetnosti, s katero sem se srečala in me navdušenje nad njo spremlja vse do danes. Ljudem bi rada predstavila ptice, saj me že od nekdaj navdušujejo zaradi svoje svobode in neodvisnosti ter so zame vir navdiha, ob ustvarjanju pa se vrnem nazaj v otroštvo. Na podlagi prebranih knjig sem napisala zgodbo, ki govori o pticah.

Predstavila bom področje ilustracije in slikanice, njuno zgodovino ter pomembnejše avtorje. Poglobila se bom v simboliko ptic v različnih kulturah, saj vsaka kultura pripisuje določene značilnosti. To pa bo izhodišče za mojo nalogo, ki bo zajemala tematiko sodobnega časa (sprejemanje drugačnosti).

Izdelala bom slikanico o pticah, ki bo podkrepljena s kratkim avtorskim besedilom.

Namenjena bi bila vsem, otrokom in odraslim, saj sporočilo slikanice nagovarja vsakogar.

4. ILUSTRACIJA

Ilustracija je slika, risba ali fotografija, povezana z besedilom. Narejena je z namenom, da razloži in prikaže čutne informacije skozi grafično reprezentacijo. Je sredstvo, s katerim »razjasnimo« določeno besedilo (pravljice, pesmi). V najširšem smislu so ilustracije likovna dela, ki se opirajo na literarno podlago. Ilustracija pomaga otrokom privzgojiti ljubezen do branja, odraslim pa ga obogati.

Oseba, ki se ukvarja z risanjem, izdelovanjem ilustracij, je ilustrator, ki je grafični mojster oz. umetnik. Ukvarja se z vizualnim opremljanjem tekstovne vsebine. Večina sodobnih ilustratorjev svoje delo opravlja tako, da riše ilustracije za časopise, revije, otroške knjige, oglaševalske agencije, veliko ilustratorjev je tudi sodobnih umetnikov. Najbolj zahtevne ilustracije so znanstvene (npr. na področju medicine), saj zahtevajo tudi večleten študij v umetnostnem in medicinskem smislu. »“Dober ilustrator pritegne pozornost brez efektov, trikov, pač pa le z mirno močjo svoje nepopačene, jasne in dosledne likovne govornice, h kateri se gledalec znova in znova vrača.” (Frelj, 2009: 80–81)« (Rupel, 2013,19)

Ilustracija lahko nastaja v različnih tehnikah:

- črni tuš, oglje, pastel
- akvarel
- oljne barve
- grafika (linorez, lesorez, bakrorez, jedkanica...)
- kolaž
- akril
- tempera
- svinčnik
- barvni svinčniki, flomastri
- digitalna tehnika

- mešana tehnika...

Danes nam računalniška tehnologija omogoča, da ustvarjamo digitalne ilustracije, pri čemer ima velik pomen komercialnost.

In kakšna bi naj bila dobra ilustracija?

Vsekakor umetniško prepričljiva, vsebinsko inovativna, z moralnimi prvinami, predvsem pa bi naj temeljila na ugajanju posameznika. Za ilustracijo kot umetnostno kategorijo veljajo enaki umetnostni kriteriji kot za vsako drugo likovno umetnino. Od avtorja zahteva določeno disciplino in veščine, tako v vsebinskem kot v oblikovnem smislu. Za ilustratorja je pomembno, da če ilustrira za otroka, pozna njegove likovne in razvojne potrebe. Zato obstaja več ilustracij, namenjenih različnim starostnim skupinam. Domišljija ilustratorja pa je temelj uspešnega ustvarjanja, delu daje originalnost, otrok lahko prepozna bistvo ilustracije.

Slika 1 Znanstvena ilustracija ptice (internetni vir)

Slika 2 Ilustracija drevesa v različnih tehnikah (internetni vir)

Slika 3 Digitalna ilustracija (internetni vir)

4.1 ZGODOVINA IN RAZVOJ ILUSTRACIJE

Beseda ilustracija izvira iz srednjeveške latinščine, beseda »illustratio« je najprej zaznamovala razsvetljenje duhovnega, sorodna beseda ji je »illuminatio«, ki je oznaka za ilustracije srednjeveških rokopisov. Šele po letu 1840 pomeni ilustracija sleherno likovno upodobitev, ki nazorno dopolnjuje besedilo.

Najstarejše figurativne umetnosti so nastajale v paleolitskih jamah 30.000 let pred našim štetjem.

Slika 4 Lascaux, Francija, jamske slik; 15.000.–10.000 pr. n. št. (internetni vir)

V starem Egiptu so slike v grobnicah ilustrirale dogodke iz življenja pokojnika, pogrebe, posmrtno življenje pokojnika.

Slika 5 Horus, faraon in Anubis (internetni vir)

Pri starih Grkih so skulpture in slikarije na vazah ilustrirale mitološke zgodbe.

Slika 6 Grška vaza (internetni vir)

V začetku 2. stoletja pred našim štetjem se pojavijo kodeksi (codex argenteus in codex aureus). To so srebrne in zlate knjige, pisane z srebrnimi in zlatimi črkami, bogato ilustrirane in okrašene z diamanti. Z uporabo pergamenta se pojavi iluminacija, kodeksi so okrašeni z ornamenti, inicialkami, miniaturnami, ki imajo pogosto le dekorativno vlogo.

Bizantinska ilustracija (5. stoletje) je upodabljala le verske motive.

Romanika je v svojih velikih inicialkah slikala like svetnikov in duhovnikov, gotska ilustracija je lepšala naslove knjig.

Slika 7 Bernard iz Clairvaux (1090, Fontaines v Dionu – 1152, Clairvaux) (internetni vir)

V 13.–15. stoletju so uvozili papir, razvilo se je tiskarstvo in tako je bilo omogočeno tudi izpopolnjevanje ilustracije. Prvi lesorezi so se pojavili okoli leta 1400, bakrorezi pa še kasneje.

Leta 1450 se pojavi ilustrirana knjiga Biblija – incunabula (novo rojstvo) z lesoreznimi ilustracijami.

Slika 8 Biblija incunabula iz Francije (internetni vir)

V severnoevropskih državah so imeli tudi Biblia pauperum ali Biblijo ubogih, ki je bila brez teksta, bila je knjiga samih ilustracij. Omeniti moram tudi Sijajni horarij vojvode Berryjskega, ki v ilustracijah poveže kozmične predstave nebes s svetom.

Slika 9 Sijajni horarij vojvode Berryjskega (internetni vir)

Gutenbergov izum tiska v 15. stoletju je zelo pocenil izdelavo knjig in v tem času se je začela širiti ilustracija.

V renesansi (14.–16. stoletje) so ilustratorje zastopali umetniki, ki so bili univerzalni geniji.

Do konca 17. stol. so po vsej Evropi izhajale bogato ilustrirane knjige in s privlačnostjo ter priročnostjo skušale pridobiti številnejše kupce.

19. stoletje je čas politične ilustracije, sledijo mu obdobje secesije in avantgardna gibanja. Takrat se pojavi politična ilustracija. Leta 1933 pa Warren Chapel uvede tipografijo dvostranske ilustracije, sledi mu obdobje stripa in Disneyjeve estetike (priredbe klasičnih zgodb).

V 19. stol. se časnikarstvo bliskovito razmahne in kmalu se pojavi časopisna ilustracija, ki je člankom povečala branost.

Slika 10 Časopisna ilustracija (internetni vir)

Razvoj tiska je omogočal nenehen razvoj ilustracije, ki je odraz časa in družbe.

Danes lahko ilustracijo ločimo glede na namen: knjižno, časopisno, revijalno, ilustracijo novel, potopisno, poljudnoznanstveno, enciklopedično, humoristično, politično, medicinsko, znanstveno...

V tej zvrsti umetnosti so bile uspešno uporabljene nekatere od tradicionalnih tehnik, npr.: akvarel, oljno slikarstvo, pasteli, lesorez in linorez, pero in črnilo. Zanje je značilno opuščanje pravil in s tem večanje umetniške svobode. Najbolj popularna ostaja tradicionalna ilustracija v knjigah.

4.2 SLOVENSKA ILUSTRACIJA

Ilustracija se je razvijala vzporedno s knjigo vse od protestantskih knjig (bogato poslikana Dalmatinova Biblija iz leta 1584), prek razcveta ob koncu 19. stoletja (modernizem). Vojno obdobje prav tako ni moglo zatreti ustvarjalnosti na tem področju. Po vojni se je bogata tradicija nadaljevala vse do danes.

Janez Vajkard Valvazor je prav tako povezan z ilustracijo in knjigo, saj je ustanovil grafično delavnico in tiskarno na dvorcu Bogenšperk. Ohranila se je obsežna zbirka raznovrstnih upodobitev nekdanjih krajev in pokrajin, kot so Kranjska, Koroška, Istra, ter njihovih noš in običajev.

V 19. stoletju je slovenska ilustracija doživela velik razcvet s slikarji, ki so pripadali klubu Vesna. V svoj program so vključili ljudsko izročilo domače dežele, po čemer so znani še danes. Iz tistega časa sta ilustratorja Maksim Gaspari in Gvidon Birolla z ilustriranjem prvih slovenskih pravljic za otroke (Pravljice Frana Milčinskega iz leta 1910).

Prav tako je leta 1910 Ivan Vavpotič ilustriral Jurčičevega Desetega brata, kasneje pa Hinko Smrekar Martina Krpana.

Pomembnejši ilustratorji iz 20. Stoletja so: Miha Maleš, Nikolaj Pernat, France Mihelič, Tone Kralj, Božidar Jakac, Marij Pregelj, Ive Šubic.

Po 2. svetovni vojni se je razmahnila založniška dejavnost s tiskanjem knjig za otroke in mladino (Ciciban, Čebelica). Slikarke, za katere se je uveljavil poseben izraz »pravljicarke«, so vnesle v otroško in mladinsko literaturo svojevrsten slog, za katerega je bila značilna bogata likovna pripoved, saj je imela mnogo podrobnosti.

Umetnice, kot so Ivana Kobilca, Roza Strnen Klein in Mara Kralj, so se z ilustracijo ukvarjale že na začetku 20. stoletja, čeprav je prevlada na tem področju pripadala moškim. Po vojni je bil zabeležen močan porast števila žensk ilustratork.

Znani slovenski ilustratorji so: Marlenka Stupica, Ančka Gošnik Godec, Jelka Reichman, Alenka Sottler, Marjanca Jemec Božič, Mojca Cerjak, Jelka Godec Schmidt; sodobnejše: Maja Šubic, Mojca Osojnik, Lila Prap, Ana Košir, Ana Razpotnik ... Moški predstavniki pa so: Božo

Kos, Marjan Manček, Miki Muster, Matjaž Schmidt, Zvonko Čoh, Gorazd Vahen, Damijan Stepančič, Svetlan Junaković, Peter Škerl...

Slika 11 Ilustracija Jelke Reichman (internetni vir)

Slika 12 Ilustracija Ele Peroci (internetni vir)

Slika 13 Ilustracija Damijana Stepančiča (internetni vir)

Slika 14 Ilustracija Alenke Sotler (internetni vir)

5. SLIKANICA

Slikanica je zvrst mladinske književnosti. Namenjena je predvsem otrokom v predbralnem in začetnem bralnem obdobju, kar pa ni vedno merilo. Je knjiga, v kateri se likovni in besedni izraz prepletata in dopolnjujeta na poseben, slikanici lasten način. Po navadi je sestavljena iz treh delov, in sicer besedila, ilustracije in vsebinsko-oblikovnega odnosa (interakcija).

Slikanica daje, komunicira, spodbuja k ustvarjanju novih svetov – domišljije. Slikanica so tudi oglasi, prometni znaki, plakati, fotografije, risanke, filmi. Je zgodba v slikah, kjer besedilo zaseda manj pomembno mesto, vendar se dopolnjuje s sliko. Prav tako poznamo slikanico brez besed, ki ni namenjena le otrokom, ampak tudi odraslim, saj pripoveduje zgodbo le s slikami.

Pojem »vizualna pismenost« se je začel pojavljati konec šestdesetih let 20. stoletja in pomeni zmožnost ustvarjanja pomena in smiselne interpretacije iz informacij, predstavljenih kot podobe.

Slovenci smo svojo izvirno slikanico (kjer sta besedni in likovni ustvarjalec Slovenca) dobili šele po drugi svetovni vojni – to je bila pripovedna proza Frana Levstika: Martin Krpan z ilustracijami Hinka Smrekarja.

Razcvet slovenske ilustracije pa sega v leti 1949, ko je začel izhajati Ciciban, in 1953 – Čebelica.

Vrste slikanic glede na starost:

1. Leporello:

je harmonikasta, kartonasta zgibanka, ki ima vlogo knjige-igračice in je primerna za najmlajše otroke, stare 2 ali 3 leta.

Slika 15 Slikanica Leporello (internetni vir)

2. Knjiga s trdimi kartonastimi listi:

je otrokova prva »prava« knjiga in je na prehodu v klasično knjigo. Namenjena je otrokom med 3. in 4. letom.

Slika 16(internetni vir)

3. Slikanica (knjiga) v pravem pomenu besede:

je prava knjiga glede na zunanost, ima debelejšje platnice in več tankih listov, razmerje med besedo in sliko je različno.

Slika 17 Slikanica

»Slikanica je lahko edinstveno umetniško delo, v katerem se besedilni in likovni del spojata v nerazdružljivo celoto, pri čemer pa je presenetljivo spoznanje, da v slikanicah na nivoju besedila ostajata nespremenjena le snov in tema, vse druge literarne prvine pa se spreminjajo glede na ilustracije (tudi vse ilustracije, ki so vključene v parabesedilo) ter ob sopostavljanju obeh sporazumevalnih kodov razbirati in doživeti zgodbo(J. Batič, D. Haramija: Teorija slikanice)

6. SIMBOLIKA PTIC

V nalogi bom uporabila motiv ptice, saj so mi ptice že od nekdanjih navdih za ustvarjanje. Ptice stremijo k svobodi, so samosvoja in skrivnostna bitja, so samotarji, obenem pa se povezujejo. Zame predstavljajo upanje in rešitev, njihov let pa odrešitev in svobodo. Kadar imam občutek, da sem brez idej, inspiracije ali nimam možnosti, da bi počela, kar si želim, se izkazati, se počutim kot v kletki, ujeta, in iščem rešitev. Ptice v vseh pogledih posebej človeške značilnosti in so kot navdih umetnikov našle mesto v raznih zgodbah, pripovedkah, pregovorih, pravljicah.

Človek je skozi zgodovino razvil različne odnose do živali. Živali je uporabljal kot simbole, bile so del obredij. Tako je v kulturi pri nas in drugod: ptica je obenem svarilka, prerokinja, spremljevalka, lahko prinašalka nesreče.

Različne kulture vrednotijo ptice po svoje. V islamu ptica predstavlja usodo in nesmrtnost duše. V ezoteriki so povezane z angeli, vilami in duhovnostjo. Kelti so imeli ptiče za glasnike in pomočnike bogov, ki so prinašali pomembna sporočila iz onostranstva. Velška in cornwallska boginja Rhiannon je lahko s pticami prebujala mrtve ali uspavala žive. Indijansko ljudstvo Hopi je bilo prepričano, da ptice premorejo čarobne moči, saj prek svojega ptičjega jezika neposredno komunicirajo z bogovi. Po starih legendah različnih ljudstev naj bi bil ptičji jezik prvotni in enotni jezik vseh živali. Ob stvarjenju sveta so jim ga podarili bogovi. Kasneje pa naj bi se ločil v živalske govorce in človeške jezike. Afriška ljudstva jih povezujejo s plodnostjo, življenjem in močjo. Aboridžini živijo z njimi v harmoniji in interpretirajo njihovo govorico. Najbolj spoštovane svete živali so bili labodi, žerjavi in krokarji.

Ker bom v svoji nalogi predstavila posamezne ptice, bom razložila njihove pomene.

Slika 18 Ptice (internetni vir)

6.1 ARA

Zaradi svojih živobarvnih peres je pri Majih predstavljala simbol ognja in sonca. Indijanci iz Kolumbije jo imajo za pokojnega vodnika. Ljudstva iz ekvatorialne in tropske Amerike uporabljajo arina peresa kot del obredij. »Yves d Evreux, ki ga navaja A. Metraux, je pri Tupinabih opazil razlikovanje med simboličnim pomenom are in orla: puščica se nikakor ni smela operiti tako, da bi se orlovo pero dotikalo arinega, kajti slednje bi pojedlo prvo. « (Slovar simbolov, 36) Indijanci plemena Bororo pa verujejo v zapleten cikel preseljevanja duš, med katerim se duše za nekaj časa naselijo v ari.

Slika 19 Ara (internetni vir)

6.2 LASTOVICA

Lastovke so ptice, ki se vselej vračajo, pravimo jim tudi znanilke pomladi (kot je zapisal Remi Bellau). Na Kitajskem obstaja zgodba o dekletih, ki so zanosila, če so pojedla jajce te ptice. Pri Perzijcih pa je njena simbolika bolj negativna. Povezujejo jo s selitvijo, ločitvijo in samoto, ker je ptica selivka.

»Poleg tega se sezonski ritem (yin-yang lastovičjih selitev ujema z metamorfozo: lastovica se zateče v vodo (yin, zima), kjer – po Lie Zijevih besedah – postane školjka, nato pa spet postane lastovka in spremlja dvigajočo pot sonca (yang, poletje). Prav tako se je Izis ponoči spremenila v lastovko, krožila okoli Ozirisove krste in tožeče čakala, dokler se ni vrnilo sonce. Gre za simbol večnega vračanja, napoved vstajenja.« (Slovar simbolov, 306, 307)

Slika 20 Lastovica (internetni vir)

6.3 SOVA

Sova je bila v stari Grčiji posvečena Ateni, boginji modrosti. Dokaz za njeno modrost so našli v tem, da vidi v temi, kar pomeni, da lahko razloči stvari, ki jih živali z navadnim dnevnim vidom ne vidijo, saj je ptica noči. Antična kultura pozna tudi drug vidik sove kot demonske ptice, znanilke smrti. Lahko pomeni tudi zlonamernost in zavist.

Poznana je antična mitska zgodba o Persefoni in zlobnem Askalafu. Askalaf je videl Persefono, kako je v Hadovem podzemlju zaužila granatno jabolko, in jo izdal bogovom. Persefona, ki je bila Hadova žena, ki jo je ugrabil, je pojedla nekaj zrn granatnega jabolka. Bila je obsojena na življenje v podzemlju, v jezi pa je izdajalskega Askalafa spremenila v sovo.

V krščanstvu so si razlagali sovino nočno naravo kot nasprotje med svetlobo in temo in je postala simbol krivovernikov.

Že od nekdaj pa ji pripisujemo paranormalne moči, saj poseblja skrivnost, magijo in prerokovanje. V čarovništvu naj bi sprememba v sovo in njena uporaba v urokih predstavljala zaščito pred mračnimi silami, čaravnice pa naj bi se spreminjale vanje.

Slika 21 Sova (internetni vir)

6.4 PAV

Pav je eden najlepših ptičev na našem planetu, zato ni čudno, da je človeka navdihoval že od nekdaj. Medtem ko v Evropi predstavlja predvsem prisposobo nečimrnosti, velja v številnih kulturah Starega sveta in v različnih mitologijah Azije za sveto ptico. V Indiji je pav sveta žival in nacionalni simbol. V hinduizmu je povezan z bogom groma. Pravijo, da pav pleše, kadar prihaja dež. Pav v budizmu predstavlja razsvetljeno bitje, ki opominja na nujnost odpovedovanja navezanosti na materialni svet, medtem ko v islamu predstavlja kozmični simbol. Ljudje v antiki so verjeli, da je pavje meso nepokvarljivo in ne strohni, zato pav nosi simbolni pomen za nepokvarljivost, čistost in večnost. Ta pomen ima tudi v krščanstvu. Zaradi oči, posutih po svojem repu, predstavlja pav simbol previdnosti in opreznosti, njegova visoko dvignjena glava pa naj bi bila budnost duše. Safirna barva pavjih prsi je barva hrepenenja po božanskem, bleščeče perje pavovega repa pa bogastvo duha. Ezoterika poudarja, da je pav simbol totalnosti, ker na svojem repu združuje vse barve.

Slika 22 Pav (internetni vir)

6.5 KUKAVICA

Kukavica je v Evropi predvsem simbol ljubosumnosti, še posebej pa zajedavstva, ker podtika jajca v gnezda drugih ptičev; je tudi znamenje lenobe, saj si sama ne splete gnezda. Pri nas pa njeno kukanje prinaša srečo. Po ljudski legendi njeno prvo pomladno kukanje prinaša bogastvo, če ima človek pri sebi denar. Kukavico povezujemo tudi s Hero (bila je njen emblem), saj ko je Zevs zapeljeval Hero, je poletaval okoli nje in se stiskal k njenim prsim v podobi kukavice. Na Japonskem je kukavica glasnica kraljestva noči, saj med njenim jutranjim

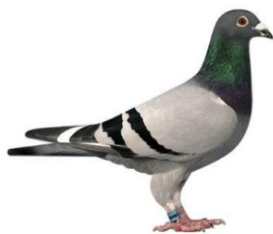
letom izgine tema. V Afriki velja prepričanje, da se živina splaši, če se kukavica oglasi v najbolj vročih delih dneva.

Slika 23 Kukavica (internetni vir)

6.6 GOLOB

Zaradi svoje miroljubne pojave in pomirjujočega gruljenja je golob že pri primitivnih ljudstvih predstavljal tolažbo, nežnost in potrpljenje. Stari Slovani so verjeli, da golobi prenašajo duše umrlih v nebo, podobno vlogo so jim pripisovali tudi Kelti in Galci. V krščanstvu ima bel golob pozitivno vlogo. Spomnimo se na Noetovo barko, kjer prinaša upanje in nov začetek, zgodbo o golobu (Jon), ki ga je morala pogoltniti velika riba, da je sprejel svoje preroško poslanstvo, ali Jezusa, na katerem je po krstu pristal bel golob. Golobica s svojo brezmadežno belo lepoto in nežnostjo simbolizira človekovo neomadeževano dušo. Podobo golobice so v različnih kulturah častili različno, a v vseh je predstavljala dobre, lepe lastnosti in oznanjala srečne dogodke. V starem Egiptu so častili njeno nedolžnost in jo razumeli kot prinašalko miru. Na Kitajskem simbolizira mir in dolgo življenje. Stari Grki so v njej videli ljubezen, vdanost in nedolžnost. Rimski Boginji Afroditi je bila golobica zvesta spremljevalka. V krščanstvu prinaša ljubezen, mir in upanje ter predstavlja svetega duha. Noetu prinese oljčno vejico, kar pomeni konec naravne katastrofe in spravo med bogom in človeštvom. V modernejši zgodovini so predstavniki Svetovnega kongresa za mir naročili Picassu podobo za mir. Odločil se je za belo golobico – golobico miru.

Slika 24 Golob (internetni vir)

6.7 SKOBEC

V Evropi je skobec znamenje odiranja, grabežljivosti. Samica skobca je večja od samca, zato velja, da gre za simbol, v katerem prevladuje ženska. Nekoč je bilo nošenje skobca na roki znamenje plemenitosti in odličnosti (kot sokol). V Egiptu je bil skobec ptič Horusa, boga sonca. »Po Shu Jingu je skobec, ki se je povezoval z želvo, naučil Guna graditi jezove, ki so visokim vodam preprečeval povodnji«. (Slovar simbolov, 547)

Slika 25 Skobec (internetni vir)

6.8 KOS

Prav tako bom v nalogi uporabila kosa, ki ima poseben pomen tudi na slovenskem, saj je prevzel vlogo v ljudskem izročilu (pesmi in pripovedke).

Slika 26 (internetni vir)

7. PTICE V SLIKANICAH IN KNJIGAH

Moja naloga je zajemala ptice, ki sem jih pred tem pojasnila. Danes lahko v svetu najdemo veliko slikanic, ilustriranih knjig na temo ptic. Sama bi rada ustvarila nekaj novega v smislu oblike in pomena slikanice. Črpala sem iz mnogih knjig, ki sem jih prebrala in preučila.

7.1 Zborovanje ptic

Prva knjiga, ki ptice obravnava kot ljudi, je knjiga Petra Sisa z naslovom Zborovanje ptic. Avtor se je navdihoval po mnogoplastni sufijski pesnitvi, ki jo je v 12. stoletju napisal Farid ud-Din Atar. V njej ptice odletijo iskat svojega pravega kralja Simorga. Na čelu jate je vodeb/smrdokavra. Na poti h gori Kaf, kjer prebiva kralj Simorg, pticam pretijo nevarnosti, številne ptice se uprejo in nekatere tudi preminejo. Le najhitrejše se prebijejo do gore in takrat uvidijo, da so kralj Simorg one same. Knjiga pripoveduje o ljubezni, veri, o lepoti človeškega življenja in je bogato ilustrirana. Namenjena je vsem, otrokom in še posebej odraslim, ki lahko spoznajo pravo sporočilo. V knjigi je prikazanih več različnih vrst ptic, vsaka ima svoj namen oziroma karakter. Namen knjige je predvsem človekova osebna rast.

V knjigi ima ilustracija velik pomen, saj deluje kot film ali risanka, ki se dopolnjuje z besedilom, kajti ohranja gibanje in kadriranje. Avtor je povedal, da je ustvaril preproste ilustracije, ki na prvi pogled morda delujejo tako, vendar so natančno zasnovane in tudi dovršene v smislu podrobnosti in prikazovanju pravega bistva. Jasno so prikazane posamezne ptice, vsaka s svojo značilnostjo.

Likovna tehnika, ki jo je ilustrator uporabil, je pero in črnilo v kombinaciji z akvarelom. Ptice so točkovno oblikovane, kar predstavlja njihovo milino. Celotno zgodbo povezuje umetnost mandal. Njihov pomen je duhovno in meditativno orodje. Definira se kot skupek oblik, ki sega onkraj nam znanega jezika in razumskega razmišljanja in je most med »nižjimi« in »višjimi« svetovi, je predstavitev duše, njenega napredka na poti do »razsvetlitve«.

Namen mandal je umiritev uma in izboljšanje pozornosti:

**odmik pozornosti od leve možganske polovice, kjer vlada racionalni in linearni razum, k desni možganski polovici, kjer delujejo domišljija, intuicija ter razširjeno razmišljanje;*

**razširitev zavesti in približanje k univerzalni zavesti;*

**globlje razumevanje življenja in opazovanje lastne duše;*

*vzpostavitev notranjega ravnovesja in harmonije. (<http://www.pesem-duse.com/forum/topic33-mandala.html>)«

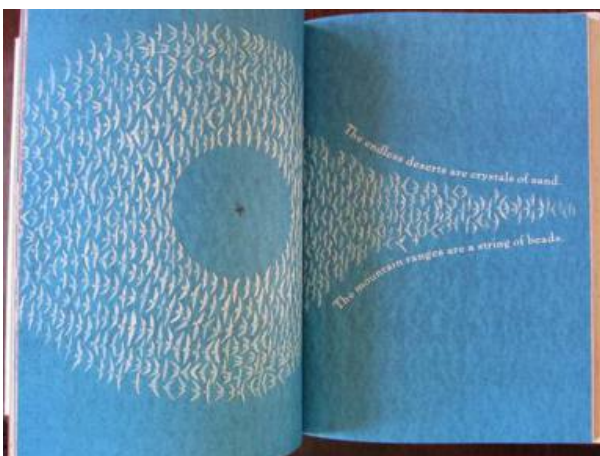
-In prav to je bil tudi namen avtorja.

Slika 27 Zborovanje ptic (internetni vir)

Slika 28 Zborovanje ptic (internetni vir)

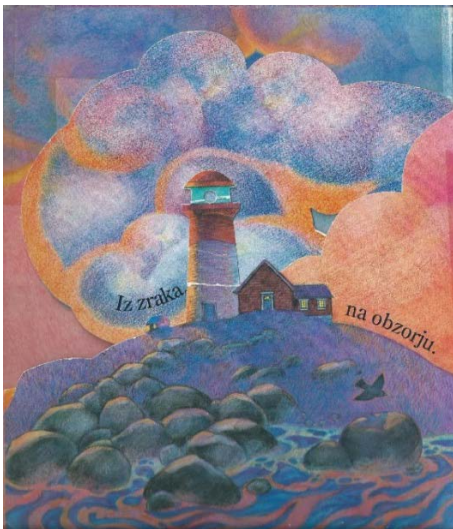

Slika 29 Zborovanje ptic (internetni vir)

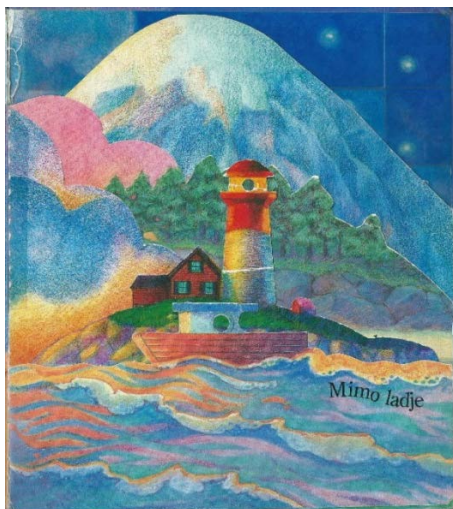
7.2 Poleti domov, ptiček

Naslednje delo, ki me je navdihnilo s svojo enkratno obliko in preprostostjo, je bila slikanica Poleti domov, ptiček avtorja K.D.Pluma, ki je namenjena otrokom. Otroci oz. bralci so v tej knjigi povabljeni, da svet uzrejo s ptičjimi očmi, njegovo pot domov, medtem ko skozi list ali nad stranjo kukajo v naslednji prizor, saj so strani v knjigi različnih oblik in dajejo občutek prostora. Moje mnenje je, da je knjiga otrokom bolj zanimiva, če ni klasična.

Izjemnost ilustracije vidim v njeni preprostosti. Velik pomen ima barva, saj je ilustrator s pasteli ustvaril izjemne prelivajoče barvne prehode in svetlobo, z barvo je ustvaril vzdušje večera in noči. Domiselna se mi je zdela posebna oblika strani, ki je prilagojena ilustraciji in s tem daje knjigi učinek prostora in povezanosti.

Slika 30 Poleti domov, ptiček (avtorska skenirana slika iz knjige)

Slika 31 Poleti domov, ptiček (avtorska skenirana slika iz knjige)

7.3 Slikanice ilustratorke Lile Prap

Kot slovensko ilustratorko pa bi izpostavila Lilijano Praprotnik Zupančič (Lilo Prap), ki je pomembna predstavnica sodobnega časa. Njene edinstvene in preproste ilustracije navdušujejo po vsem svetu. Ena najbolj znanih knjig je knjiga Zakaj? V njej najdemo odgovore na otroška vprašanja o živalih: Zakaj se hijene smeji? Ker niso čisto pri pravi. Ker so otročje. Ker jih žgečka, ko bose hodijo po travi.

To so le nekateri izmed odgovorov, ki jih ponuja avtorica. Vprašanj tako rekoč nikoli ne zmanjka. Njene ilustracije, ki jih ustvarja s pasteli, prepričajo s preprostostjo oblik, ki so bližje otrokom in ji dajejo poseben slog, ki ga danes poznajo po vsem svetu, še posebno je zaslovela na Japonskem, ki so v okviru knjige Zakaj? ustvarili serijo risank.

Izjemnost njenih ilustracij pa vidim v inovativni pastelni tehniki, ki se gledalcu vtisne v spomin. Sama pravi, da je njena umetnost namenjena otrokom, za katere so pomembne jasne, osnovne oblike, ki jih zlahka prepoznajo.

Slika 32 Ilustracije Lili Prap (internetni vir)

Slika 33 Ilustracije Lili Prap (internetni vir)

8. METODOLOGIJA DELA

Preden sem se lotila naloge, sem prebirala literaturo (pripovedke, zgodbe na temo ptic), raziskovala sem tudi podobe ptic po svetu in pri nas.

Zgledovala sem se po drugih avtorjih, ki sem jih opisala v teoretičnem delu.

Kmalu so začele nastajati skice in prve ideje v zvezi s temo knjige. Navdih sem iskala v svojem življenju in življenju okoli sebe. Razlog, zakaj sem izbrala ravno ptice, je ta, da sem ob raziskovanju spoznala, da poosebljajo človeške značilnosti v vseh pogledih. Na podlagi tega sem začela razmišljati, da bi ustvarila zgodbo, ki bi govorila o pticah kot o ljudeh. Ptice ali ljudje bi tudi lahko podnaslovlila slikanico.

V svoji nalogi sem hotela izpostaviti problem družbenega izločanja, predsodkov le zaradi razloga, ker je nekaj/nekdo neznano oz. tuje. Ljudje smo večinoma taki, da se bojimo novih stvari. Rešitev tega pa vidim v tem, da se moramo odpreti novim stvarjem, jih spoznati, preden jim sodimo. Po tem pa lahko sprejemamo in izločamo. Napisala sem besedilo, ki bo dopolnjevalo ilustracije in posredovalo to sporočilo. Veliko ljudi in tudi sama se kdaj znajdemo v situaciji, ko pridemo v novo okolje. Tedaj si želimo sprejemanja, prijateljstva, dobrih odnosov, topline, vendar smo velikokrat prepuščeni sami sebi, začeti se moramo dokazovati in prilagajati, da nas sprejmejo.

8.1 Zgodba

Napisala sem besedilo, ki bo dopolnjevalo ilustracije in sporočalo to sporočilo. Veliko ljudi in tudi sama se kdaj znajdemo v situaciji, ko pridemo v novo okolje. Tedaj si želimo sprejemanja, prijateljstva, dobrih odnosov - topline, vendar smo velikokrat prepuščeni sami sebi, začeti se moramo dokazovati in prilagajati, da nas okolica sprejme.

V moji zgodbi nastopa papiga ara kot tujka v našem kraju. Zaradi krčenja tropskega gozda je izgubila svoj dom. Prestrašena je prepotovala dolgo pot v naše kraje, da bi našla nov dom. Tukaj pa doživi nesprejemanje drugih ptic, ker je drugačna od njih. Najprej jo ignorirajo v smislu: »Ne poznam te. Nočem te poznati«, a kmalu začnejo spraševati, kdo vendarle je. Nekatere ji zavidajo pisano perje, druge se iz njega norčujejo. To pa ni sprejem, ki bi si ga popotnica želela in ga potrebovala, zato se umakne vase. Rešitev iz osamljenosti predstavlja lastovka, ki ari pomaga, da se vendarle pokaže. Lastovka je znana po tem, da je prav tako popotnica, ki potuje v južne kraje, ki so popolnoma nov svet. Tudi ona je morala doživeti sprejemanje v novo skupnost, tako da z aro sočustvuje in ji je v oporo. Konec prikazuje osebno razcvet arine osebnosti, ki razpre krila. Pokaže se takšna, kakršna je.

Ne poznaš me

Nov kraj.
Neznano.

Obrazi strmeči.
Tujec.

Ne poznam te.
Nočem te poznati.

Kdo sem?
Vendarle sprašujejo.
Se že posmehujejo.
Sem popolno nasprotje.

Vsak ima svoj sij.
A v meni ga ni, pravijo.

Potem pa pride nekdo,
odkrije svoj plašč nevidnosti.
Pokaže mi prave poti,

za katere se zdi, da jih ni.
Pomaga mi.

Zato razprem krila,
da jih vidijo vsi.

Obrazi strmeči.
Tujec.

Ne poznaš me.
Hočem te poznati.

Zdaj, poznam te.

Besedilo pripoveduje zgodbo are. Besedilo je kratko, sestavljeno je pretežno iz kratkih stavkov in besed – vtisov, ki poudarjajo razpoloženje are in družbe. V teh kratkih poudarkih sem hotela izraziti arino tesnobo, strah, žalost in to, da se sprva vda, umakne in zapre vase, saj začuti nesprejemanje in posmehljivost družbe, ki jo izloči že na začetku, ob njenem prihodu. Ta izločitev se najprej kaže v ignoranci družbe («Obrazi strmeči. Tujec.» in »Ne poznam te. Nočem te poznati.«), vendar ne za dolgo, saj jo vendarle vprašajo kdo je, z razlogom, da se ji lahko posmehujejo («Vsak ima svoj sij. A v meni ga ni, pravijo.»), Odrešitev iz te igre izločanja pa je lastovka, ki predstavlja »nekoga, ki odkrije svoj plašč nevidnosti«, saj pomaga ari, da se znova postavi na noge, kot močnejša osebnost, ki se ne boji mnenja drugih, drugačnosti nasploh, saj predstavlja neko novo osebo, ki je bolj moralna in brez predsodkov do drugih («Zato razprem krila, da jih vidijo vsi.»). Ptice, ki predstavljajo skupnost - družbo pa nisem hotela prestaviti negativno, saj so predsodki del našega življenja že od malih nog in se ves čas soočamo z njimi (kot žrtev ali pobudnik predsodkov ali le opazovalec). Poudarila bi to, da se učimo skozi vso življenje in, da se tekom življenja naučimo tudi sprejemanja. Konec zgodbe («Zdaj, poznam te.») bom prikazala tako, da ptice postanejo prijateljice, ne glede na njihovo različnost.

Prav tako bi rada sporočila to, da bi se ljudje lahko zgledovali po ari, saj je iz svoje nesamozavesti prešla na višji nivo svoje osebnosti, saj se je spopadla s strahom pred družbo in se ji je pokazala.

8.2 Skice

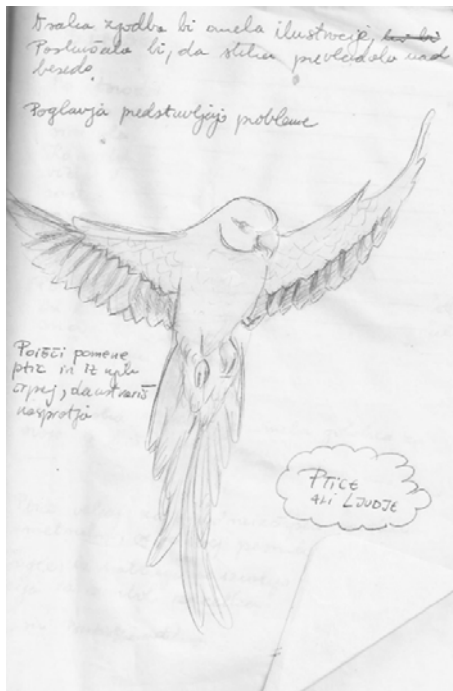
Skice, ki so nastale pred izdelkom (avtorske fotografije):

Slika 34 Skica (avtorska fotografija)

Slika 35 Skica (avtorska fotografija)

Slika 36 Skica (avtorska fotografija)

8.3 Tehnika

Pri izbiri tehnike, s katero bi upodobila zgodbo sem porabila veliko časa, saj sem se odločala med različnimi tehnikami (oljni in mehki pastel, akvarel in digitalna ilustracija). Odločila sem se za mehki pastel, saj omogoča hitro ustvarjanje, močne in žive barve, mehke prehode. To pa omogoča večje poudarjanje čustev. Edina težava uporaba pastelov je ta, da se hitro razmažejo in niso predvidljivi. Zato je bila obvezna uporaba fiksirja za pastelev.

Dodatno obdelavo ilustracije (popravke) sem izvedla v programu Adobe Photoshop.

Format, ki sem ga izbrala za končano slikanico je ležeči A4 zaradi boljšega pregleda nad ilustracijo, saj po mojem mnenju ustvarja večji učinek prostora.

Uporabila sem žive barve, saj delujejo preprosto in igrivo. Prav tako preproste so tudi podobe ptic, saj jih hočem prikazati čim bolj jasno, da lahko prepoznamo določeno vrsto ptice.

Prva slika s pastelom:

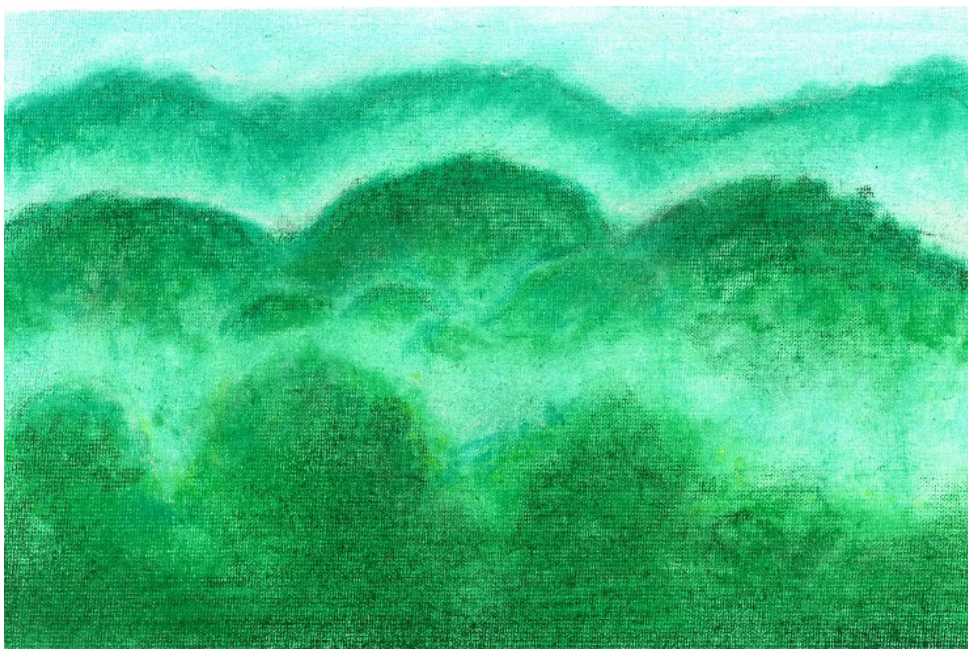
Slika 29 (avtorska fotografija)

9. REZULTATI

Predstavila bom nekaj ilustracij, ki so nastale med oblikovanjem slikanice (avtorske fotografije):

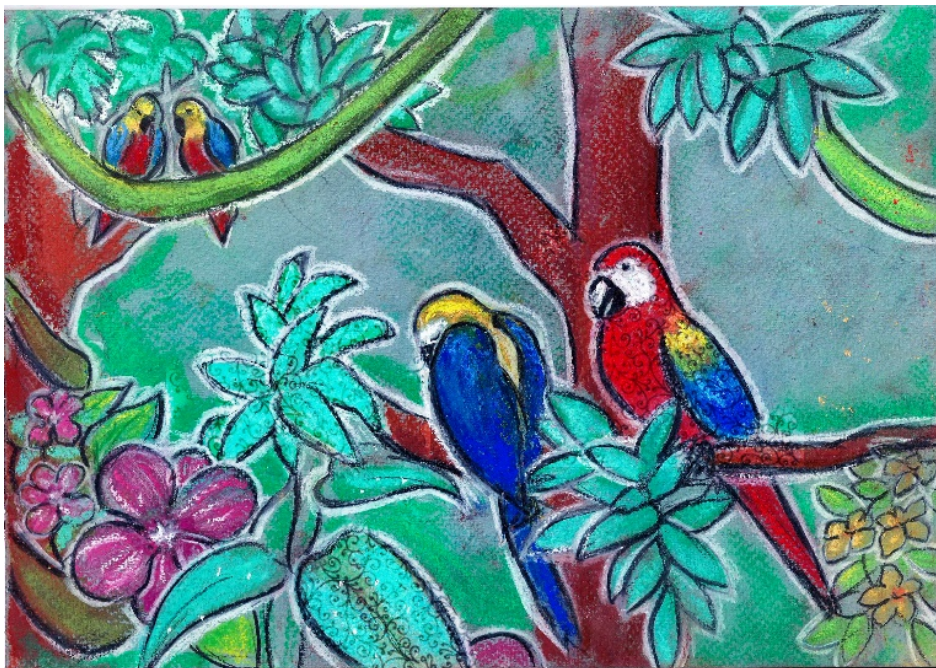

Slika 37 Osnutek naslovnice

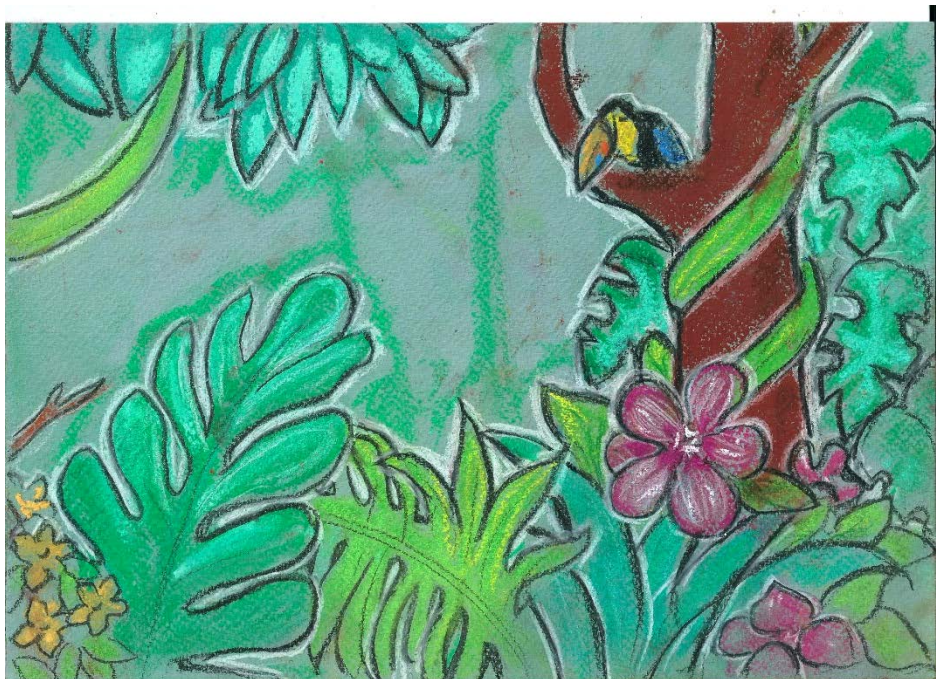

Slika 38 Gozd

V začetku je predstavljen tropski pragozd – dom papig.

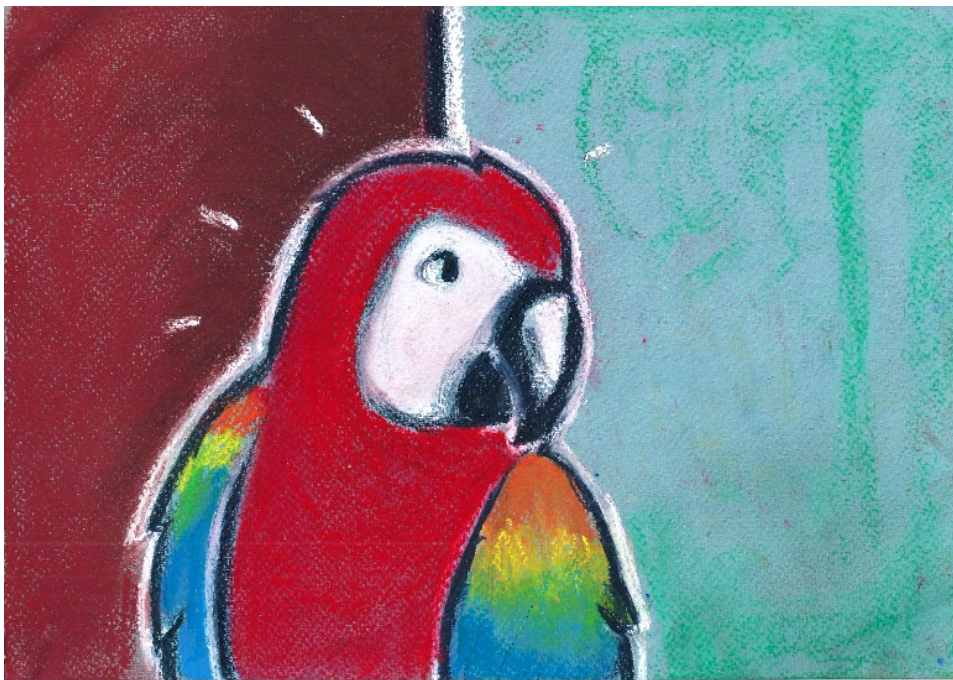

Slika 39 Dom papig

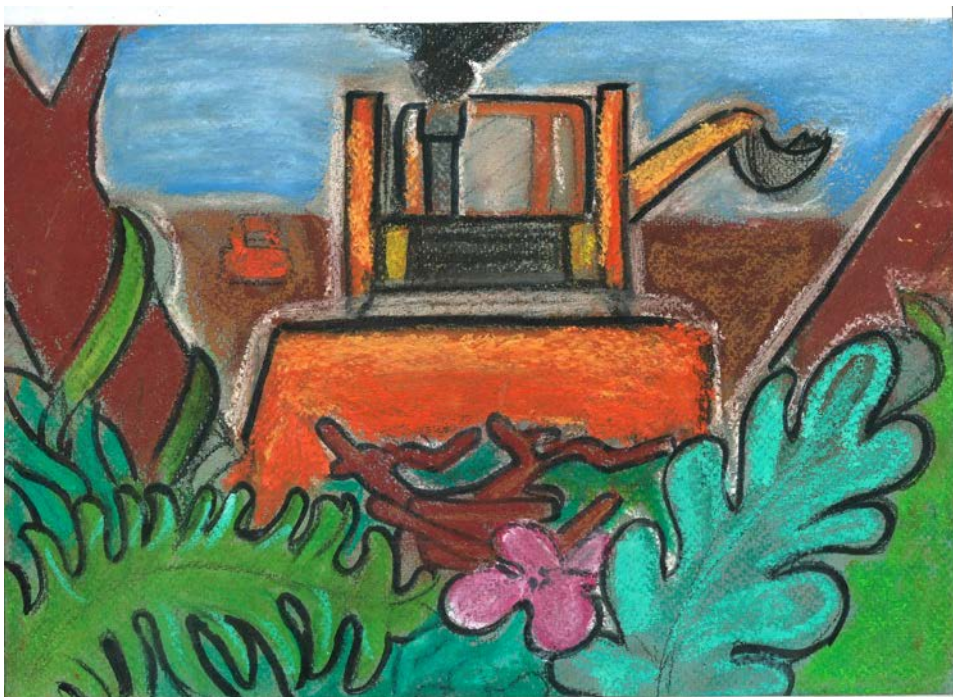
Slika 40 Življenje v pragozdu

Življenje v pragozdu deluje zelo umirjeno.

Slika 34 Papiga zasliši hrup

Nenadoma naša papiga zasliši hrup in se prestraši.

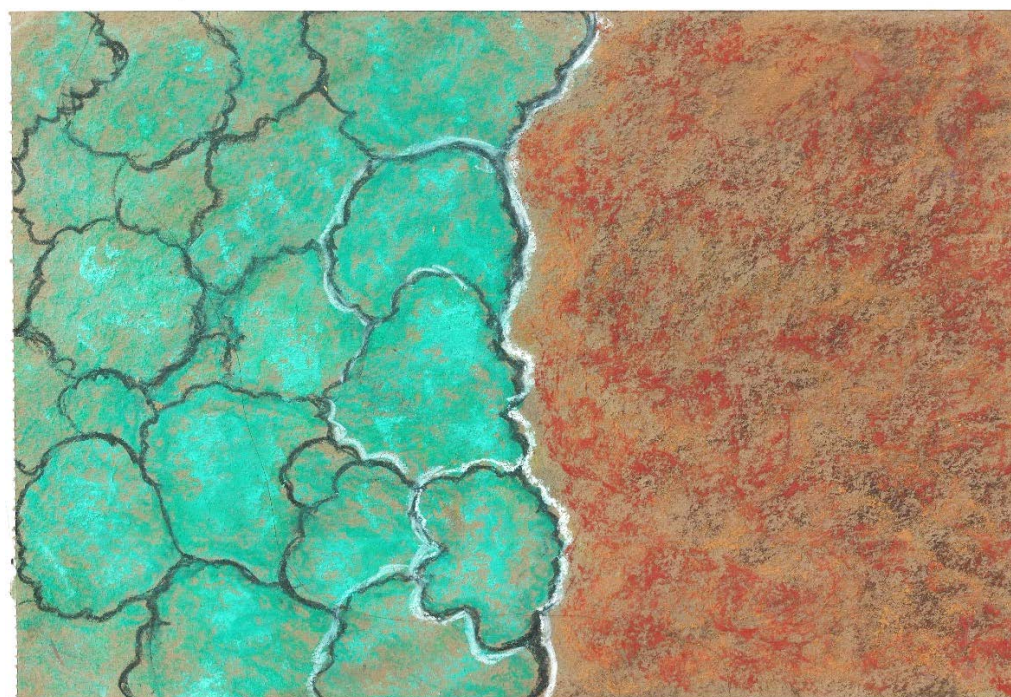
Slika 35 Buldožer

Izza dreves se prikaže velik buldožer, ki uničuje vse pred seboj.

Slika 36) Osnutek naslovnice

Papiga mora zapustiti gozd,

Slika 37 Pragozd iz zraka

Slika 39 Papiga leti

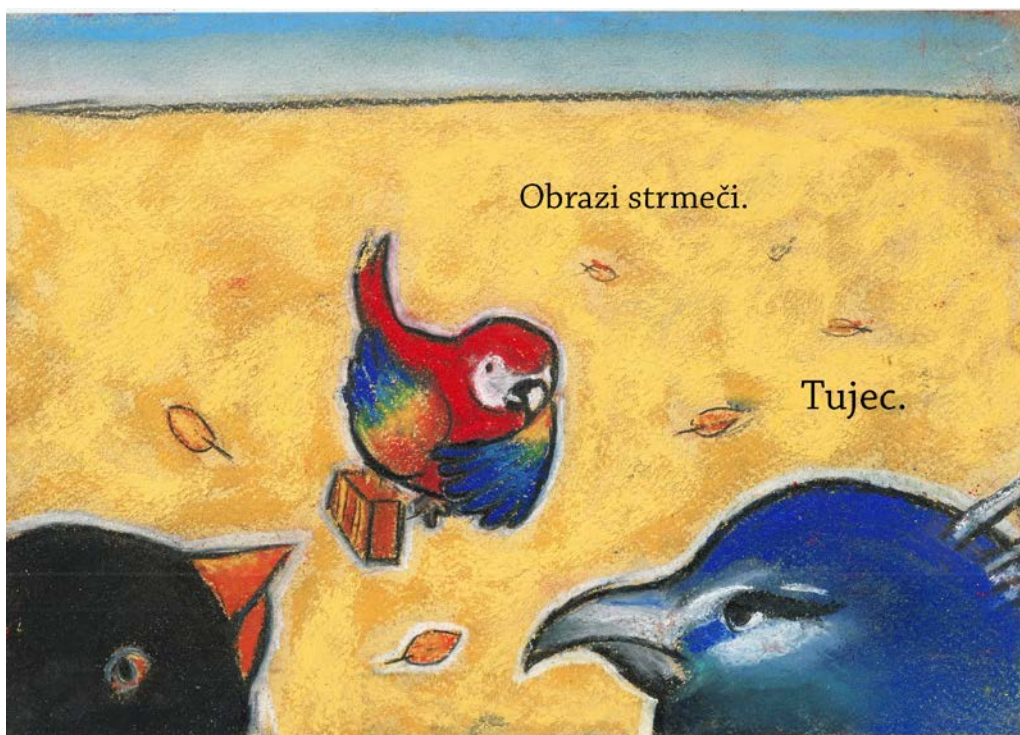

Slika 41 Nov kraj

Slika 41 Neznano

Prispe v nov kraj, kjer na sredi pustega polja stoji drevo brez listja. Na drevesu pa sedijo ptice.

Slika 42 Tujec

Na žalost pa je ostale ptice ne želijo v svojo družbo.

Slika 42 Ne poznam te

Slika 43 Kdo sem

Slika 44 Posmehovanje

Papiga se zapre vase, ker začuti nesprejemanje.

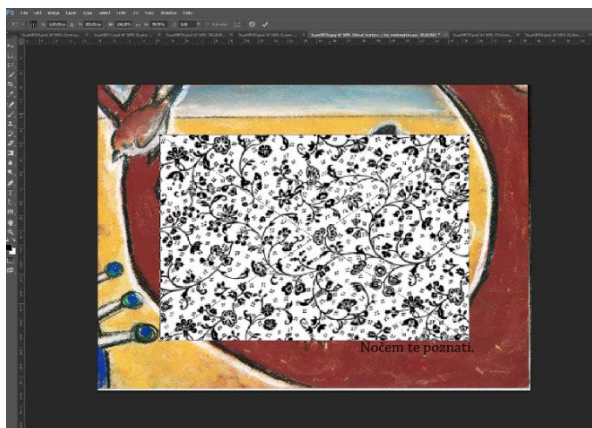
Slika 45 Lastovica

Izhod iz te situacije pa predstavlja lastovica, ki pomaga papigi, da se postavi na noge. Pomaga ji in postane njena prijateljica in zaveznica.

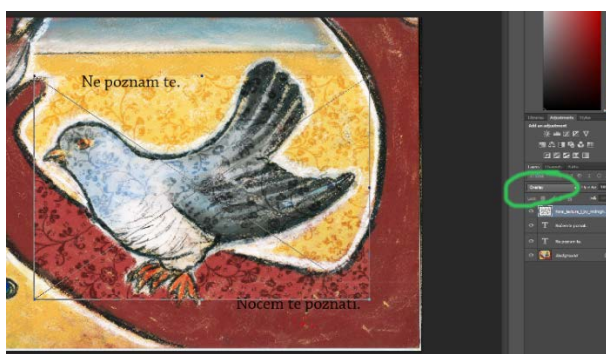
V nadaljevanju (ki še nastaja) bomo spremljali papigo, kako premaga strah pred družbo in se jim predstavi. Konec zgodbe bo prikazan tako, da družba spozna papigo in jo končno sprejme.

V nadaljevanju želim izboljšati ilustracije z dodajanjem tekstur s pomočjo programa Adobe Photoshop. To je že razvidno iz nekaterih ilustracij.

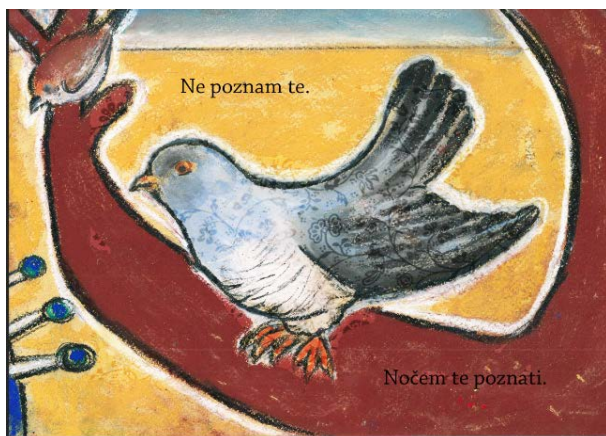
Spodaj je prikazan postopek s funkcijo Overlay v Photoshopu, ko sem dodajala teksture:

Slika 43 Teksture v Adobe Photoshopu (avtorska fotografija)

Slika 44 Oblikovanje teksture v Adobe Photoshopu (avtorska fotografija)

Slika 45 Obdelana slika v Adobe Photoshopu(avtorska fotografija)

10. DRUŽBENA ODGOVORNOST

S svojim izdelkom želim ljudem prikazati različne vrste ptic. Prav tako želim osvestiti širšo množico o pomenu izsekavanja tropskih gozdov, ki so dom mnogim živalim. Obenem pa želim prikazati kritičnost družbe, prilagajanje tujca v novem kraju.

Rada bi, da bi se ljudje zamislili nad tem, da vidijo situacijo skozi oči papige ter da jo razumejo.

11. Sklep

Ob delu sem se veliko naučila o pomenu ptic in ilustraciji, ki je pomemben del knjige in seveda našega življenja, kot del odraščanja.

Ptice bodo vedno navdih, saj s svojo prisotnostjo bogatijo naše življenje.

Izdelava ilustracij je zahtevala kar precej časa, vendar sem kljub temu dobila več znanja na področju ilustriranja, saj sem se morala podučiti različnih pticah in med vsemi izbrati prave, ki nastopajo v moji zgodbi.

Zavedam se, da v svetu obstaja veliko slikanic na temo ptic in da bi bila moja le ena od mnogih slikanic. Menim, da knjig nikoli ni preveč in da vsaka po svoje bogati človeka.

Vesela bi bila, če bi moja slikanica usmerila ljudi k pravemu razmišljanju in pristopu k drugačnim, saj menim, da bi bilo med ljudmi več strpnosti. Zdi se mi prav, da bi o tem osvetili otroke, saj se tudi srečujejo med seboj. Upam, da sem z slikanico naredila nekaj koristnega za ljudi.

12. Priloge

Ostale skice, ki so nastale med delom: (avtorske fotografije):

1.

Slika 46: Ara 1

2.

Slika 47: Ara 2

13. VIRI IN LITERATURA

13.1 Internetni viri

1. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Ilustracija>, 2. 1. 2016,
2. http://www.mladinska.com/cicido/svetovanje/umetnost_in_mediji/clanek?aid=4070, 2. 1. 2016
3. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Slikanica>, 2. 1. 2016
4. <http://prenata.splet.arnes.si/2015/05/29/ilustracija/>, 2. 1. 2016
5. <https://hr.wikipedia.org/wiki/Ilustracija>, 2. 1. 2016
6. <http://www.sensa.si/za-navdih/sova-simbol-skrivnosti-magije-in-modrosti/>, 3. 1. 2016
7. <http://www2.arnes.si/~rhrast1/sanje-naprejR.htm>, 3. 1. 2016
8. <http://www.sensa.si/za-navdih/video-pav-ki-je-razumel-mene-jaz-pa-njegane/>, 3. 1. 2016
9. <http://dobrepravljice.blogspot.si/2011/02/bel-golob.html>, 3. 1. 2016
10. <http://www.librarything.com/work/3002170> , 3. 1. 2016
11. <http://www.amazon.com/The-Conference-Birds-Peter-Sis/dp/0143124242> , 3. 1. 2016
12. <http://igrace.populi.si/za-najmlajse-0-3/knjigice/>, 1. 2. 2016
13. <http://wallpapers-xs.blogspot.si/2012/07/funny-owl.html>, 1. 2. 2016
14. <http://www.pigeonracingpigeon.com/whats-new/recognition-of-physical-attributes-of-racing-pigeons/>, 1. 2. 2016
15. <http://thelongestchapter.com/2011/12/> , 1. 2. 2016
16. <http://www.becomingminimalist.com/the-swan-and-the-crane/>, 1. 2. 2016
17. http://www.answers.com/Q/How_fast_does_sparrow_hawk_fly , 1. 2. 2016
18. http://www.huffingtonpost.com/monica-edinger/peter-sis-conference-of-the-birds_b_2188094.html , 1. 2. 2016
19. <http://igrace.populi.si/za-najmlajse-0-3/knjigice/>, 1. 2. 2016
20. <http://depositphotos.com/2266643/stock-illustration-floral-texture.html>, 10.2.2016
21. <http://www.hisa-iger.si/selecta/katalog/baby-08.htm>, 10.2.2016
22. <http://felix.si/slikanice/10356-kako-je-babica-resila-bozic-9789610021087.html>, 10.2.2016
23. <http://www.sensa.si/duhovnost/v-starem-egiptu-so-verjeli-v-reinkarnacijo/>, 10.2.2016
24. http://www.zupca.net/dnevna_soba/ilustratorji/damjan_stepancic.htm, 10.2.2016
25. <http://www.flickrriver.com/photos/13476480@N07/6287948974/>

13.2 Knjižni viri

1. Poleti domov, ptiček, K.D.Plum, 1995, Co Libri Ljubljana
2. Poetika slikanice, D. Haramija, Založba Franc-Franc, 2013
3. Simbolika živali, T. Germ, Modrijan založba, 2006, Ljubljana
4. Risba na slovenskem 1 1870-1950, A.Smrekar, muzej in galerije mesta Ljubljana, Narodna galerija, Ljubljana, 2009
5. Slovar simbolov, Jean Chevalia, Alain Založba Mladinska knjiga, Ljubljana 1995
6. Zborovanje ptic, Peter Sis, Cankarjeva založba, 2000, Ljubljana
7. Ilustracija, od grafike h hgrafiki. Avtorska Slikanica, N. Rupel, Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, Ljubljana 2013

13.3 Slikovni viri

1. <https://www.pinterest.com/vintagemayhem/old-scientific-illustrations-birds/>, 10.2.2016
2. <http://mydarkenedeyes.uk/post/16567672455/patchwork-tree> 10.2.2016
3. <http://elblogdejerm.blogspot.si/2010/11/ilustraciones-3d-de-teodoru-badiu.html> 10.2.2016
4. <http://scm.ulster.ac.uk/~B00639539/des106/des106.html> 10.2.2016
5. <http://www.flickriver.com/photos/8449304@N04/685560560/>, 10.2.2016
6. <https://www.awesomestories.com/asset/view/Arrow-Achilles-Heel-as-Target//1>, 10.2.2016
7. <http://www.ranker.com/list/famous-physicians-from-france/reference>, 10.2.2016
8. <http://www.junglekey.com/search.php?query=Michael+Angelis&type=image&lang=en®ion=us&img=1&adv=1>, 10.2.2016
9. <https://umetnostpspb.wordpress.com/2013/06/24/sijajni-horarij-vojvode-berryiskega/>, 10.2.2016
10. <http://www.flickriver.com/photos/13476480@N07/6287948974/>, 10.2.2016
11. <http://www.mkk.si/category/dogodki/razstava/>, 10.2.2016
12. https://www.youtube.com/watch?v=-vYIs_j2jSQ, 10.2.2016
13. <http://www.cd-cc.si/sl/gledalisce-in-ples/likovni-kritiki-izbirajo-4009/>10.2.2016
14. <http://www.rtv slo.si/kultura/razstave/ny-ilustracije-alenke-sotler/135274>10.2.2016
15. <http://igrace.populi.si/za-najmlajse-0-3/knjigice/>10.2.2016
16. <http://www.hisa-iger.si/selecta/katalog/baby-08.htm>10.2.2016
17. <http://felix.si/slikanice/10356-kako-je-babica-resila-bozic-9789610021087.html>
18. <http://www.dezignwithaz.com/flying-birds-wall-decals-p-1699.html>, 10.2.2016
19. <http://www.123rf.com/stock-photo/ara.html> 10.2.2016
20. <http://wallpapers-xs.blogspot.si/2012/07/funny-owl.html>, 10.2.2016

21. <http://scientificillustration.tumblr.com/post/24067508238/indian-peacock-pavo-cristatus> 10.2.2016
22. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Kukavica> 10.2.2016
23. <http://www.rtv slo.si/slike/photo/207526> 10.2.2016
24. <http://www.gnezdilnice.si/index.php?path=skobec> 10.2.2016
25. <http://www.gimnazijaso.edu.rs/gornje-podunavlje/zivotinje/ptice/kos.php> 10.2.2016
26. <https://picasaweb.google.com/101688359380225059746> 10.2.2016
27. <https://www.pinterest.com/pin/280419514267640479/> 10.2.2016
28. <https://www.pinterest.com/pin/280419514267640479/> 10.2.2016
29. <http://thelongestchapter.com/2011/12/> 10.2.2016
1. <http://www.dominstil.si/articles/kolumnenja/1622/lila-prap-pri-nas-doma/>, 1. 2. 2016
2. <http://www.mladina.si/44274/lila-prap/>, 10.2.2016